

KORRALDUS

Keskkonnaloa väljastamise korralduse eelnõu

1. OTSUS

Lähtudes Taagepera Veejõud OÜ (registrikood 16845641, aadress Valga maakond, Tõrva vald, Taagepera küla, Tümba, 68502) 13.06.2024 esitatud keskkonnaloa taotlusest, võttes aluseks haldusmenetluse seaduse § 40 ja § 46, veeseaduse § 2 lg 2, § 191 lg 1, § 187 p 7 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 41 lg 1 p 1 otsustan:

1.1 Anda Taagepera Veejõud OÜ-le tähtajatu keskkonnaluba nr KL-522173 kinnistul aadressiga Taagepera järv (katastritunnus 20301:001:0079) Õhne jõe (VEE1013700) paisutamiseks Taagepera (PAIS022380) paisul.

1.2 Määrata kõrvaltingimus, mille kohaselt tuleb pädeva eksperdi poolt viia läbi kogu paisjärve ulatuses kogunenud sette mahu uuring hiljemalt 01.09.2025 ja esitada loa andjale (vt p 3.5).

1.3 Määrata kõrvaltingimus, mille kohaselt tuleb tagada hiljemalt 01.04.2025 paisul mõõdulati olemasolu, mis tuleb paigaldada erialast pädevust omava isiku juuresolekul (nt geodeet) ning mõõdistusakt esitada loa andjale vahetult peale paigaldamist (vt p 3.5).

1.4 Määrata kõrvaltingimus, mille kohaselt tuleb hiljemalt 01.07.2025 läbi viia paisu ülevaatus hüdrotehnikainseneri poolt (vt p 3.5).

1.5 Määrata kõrvaltingimus, mille kohaselt tuleb Taagepera Veejõud OÜ-l esitada enne maarendilepingu lõppemist (so 30.11.2033) uus rendileping. Keskkonnaametil on õigus luba kehtetuks tunnistada, kui Taagepera Veejõud OÜ ei esita muudetud või uut rendilepingut, mis tõendab maa kasutamise õigust, hiljemalt 30.11.2033.

1.6 Määrata kõrvaltingimus, mille kohaselt on Keskkonnaametil pärast korralduse punktides 1.2, 1.3, 1.4 ja 1.5, nimetatud kõrvaltingimuste täitmist õigus vajadusel käesoleva korralduse ja keskkonnaloa nr KL-522173 muutmiseks või kõrvaltingimuste täitmata jätmisel käesoleva korralduse ja keskkonnaloa nr KL-522173 muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks.

1.7 Avalikustada keskkonnaloa nr KL-522173 otsus ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

1.8 Teha haldusakt teatavaks Taagepera Veejõud OÜ-le ja menetlusosalistele.

Käesolev korraldus on keskkonnaloa nr KL-522173 lahutamatu osa. Keskkonnaluba nr KL-522173 on kättesaadav keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS.

2. ASJAOLUD

2.1 Keskkonnaloa taotluse läbivaatamine

Taagepera Veejõud OÜ (edaspidi loa taotleja) esitas 13.06.2024 keskkonnaloa taotluse nr T-KL/1023555 (registreeritud Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 13.06.2024 nr DM-128804-1 all) Valgamaal Tõrva valla Taagepera külas kinnistul aadressiga Taagepera järv (katastritunnus 20301:001:0079) Õhne jõe (VEE1013700) paisutamiseks Taagepera (PAIS022380) paisul.

Veeseaduse (edaspidi VeeS) § 187 p 7 alusel on keskkonnaluba vee erikasutuseks kohustuslik, kui paisutatakse veekogu või kasutatakse hüdroenergiat. Vastavalt VeeS § 191 annab keskkonnaloa vee erikasutuseks Keskkonnaamet. Seega on Keskkonnaametil pädevus taotluse menetlemiseks ning vee erikasutuse keskkonnaloa andmise või selle andmisest keeldumise otsustamiseks.

Keskkonnaamet (edaspidi *loa andja*) kontrollis keskkonnaloa taotluse vastavust VeeS § 186 lg 2, § 190 lg 4, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (edaspidi KeÜS) § 42 ja keskkonnaministri 23.10.2019 määruse nr 56 „Keskkonnaloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnaloa taotluse ja loa andmekoosseis” § 1 lg 1 p 1-3 kehtestatud nõuetele. Taotluses esines puudusi ning loa andja palus 26.06.2024 kirjaga nr DM-128804-2 puudused kõrvaldada hiljemalt 01.08.2024. Loa taotleja esitas 02.07.2024 (registreeritud Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 03.07.2024 nr DM-128804-3 all) osaliselt lisateabe ja loa andja palus täiendavalt 18.07.2024 kirjaga nr DM-128804-4 puudused kõrvaldada hiljemalt 12.08.2024. Loa taotleja esitas 07.08.2024 (registreeritud Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 07.08.2024 nr DM-128804-5 all) puuduva lisateabe, taotlus vastas nõuetele ning loa andja võttis keskkonnaloa taotluse menetlusse 28.08.2024 kirjaga nr DM-128804-6.

VeeS § 190 lg 4 kohaselt peab isikul, kes taotleb keskkonnaluba veekogu paisutamiseks, olema selleks tegevuseks kirjalik nõusolek maaomanikult, kelle maa niiskusrežiimi paisutamine mõjutab. Paisutamine mõjutab kinnistute Järvekalda (20301:002:2401), Jõekalda (20301:002:0611), Jõekääru (20301:002:0620), Mõisajärve (82401:001:0158), Väike-Kivimäe (20301:002:0402), Taagepera metskond 36 (20301:002:0033), Taagepera järv (20301:001:0079) ning Veskijärve (20301:002:1970) kaasomanike maa niiskusrežiimi, mille

omanike tähtajatud nõusolekud on menetluse käigus lisatud taotlusele.

2.2 Keskkonnanaloo taotluse ning otsuse eelnõu avalikustamine ning menetlusosaliste teavitamine

Loa andja teavitas 28.08.2024 kirjaga nr DM-128804-8 menetlusosalisi keskkonnanaloo taotluse menetlusse võtmisest. Tõrva Vallavalitsus on 30.09.2024 kirjas nr 6-6/2024/1394-2 märkinud, et „*Õhne jõe (VEE1013700) paisutamine Taagepera (PAIS022380) paisul peab jätkuma. Taagepera paisjärv on avalikult kasutatav veekogu. Paisjärv on oluline miljööväärtuslik veekogu, kuuludes muinsuskaitse nimekirjas olevate Taagepera mõisa hoonete kompleksi. Paisjärve näol on nii vallale kui ka kohalikule kogukonnale väga olulise objektiga, mis on aktiivses kasutuses turismi-, puhke- ja virgestustegevuses*“. Muid arvamusi ega ettepanekuid taotluse menetlusse võtmisel ei esitatud.

Loa andja teavitas 28.08.2024 avalikkust keskkonnanaloo menetluse algatamisest väljaandes Ametlikud Teadaanded. Taotluse avalikustamise käigus ettepanekuid ega vastuväiteid ei esitatud.

KeÜS § 48 lg 2 kohaselt ei panda keskkonnanaloo taotluse kohta antava haldusakti eelnõu KeÜS § 48 lg 1 nimetatud korras avalikkusele tutvumiseks välja, kui kavandatud tegevusega kaasnev keskkonnahäiring või keskkonnarisk on nii väike, et selleks puudub piisav avalik huvi.

Õhne jõe paisutamine Taagepera paisul on toimunud pikema aja jooksul, seega puudub eeldatavalt piisav avalik huvi.

Loa andja teavitas XX.XX.2022 keskkonnanaloo nr KL-522173 andmise otsuse eelnõu valmimisest ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja saatis menetlusosalistele ja huvitatud isikutele tutvumiseks ja arvamuse/vastuväidete esitamiseks (HMS § 48 lg 1 ja 2, § 49 lg 1). Eelnõudele ettepanekuid ja vastuväiteid ei esitatud/esitati.

2.3 Keskkonnanaloo kehtivus

VeeS § 189 lg 1 p 2 kohaselt on vee erikasutuse keskkonnanaloo tähtjatu, va kui tegevus on ühekordne.

Loa taotleja on sõlminud Riigimetsa Majandamise Keskusega (RMK) tähtjalise maarendilepingu nr 3-1.21/2024/35 kehtivusega kuni 30.11.2033 (kaasaarvatud), mille kohaselt annab rendileandja rentnikule tähtjaliseks kasutamiseks lepingu objekti - ligikaudu 300 m² suurune maatükk paisu (EHR kood 221430961) kasutamiseks, hooldamiseks ja vajadusel rekonstrueerimiseks, edaspidi maatükk, Valga maakonnas Tõrva vallas Taagepera külas asuvast kinnisasjast lähiaadressiga Taagepera järv (kinnistu registriora nr 11994650, katastritunnus 20301:001:0079, pindala 3,27 ha, riigi kinnisvararegistri objekti kood KV56869, sihtotstarve veekogude maa 90% ja maatulundusmaa 10%). Loa taotleja on rendilepingu kohaselt muuhulgas kohustunud taotlema paisu majandamiseks vee erikasutusluba ja täitma vee erikasutusloa tingimusi (p 4.1.9.); kooskõlastama RMK-ga maatükil paikneva rajatisega seotud ehitusprojektid (p 4.1.10.); tagastama maatüki rendileandjale rendilepingu lõppemisel või ennetähtaegsel lõpetamisel (erakorralisel ülesütlemlisel) vastavalt lepingu tingimustele

seisukorras, mis vastab selle lepingujärgsele kasutamisele (p 4.1.18.).

Loa andja märgib, et keskkonnaloa saab anda tähtajatuna, kui loa taotleja esitab enne maarendilepingu tähtaja lõppemist 30.11.2033 uue või muudetud lepingu. Loa andjal on õigus luba kehtetuks tunnistada, kui Taagepera Veejõud OÜ ei esita muudetud või uut rendilepingut, mis tõendab maa kasutamise õigust, hiljemalt 30.11.2033.

2.4 Tõrva valla üldplaneering

Tõrva Vallavolikogu 21.03.2024 otsusega nr 1-3/2024/6 kehtestati Tõrva valla üldplaneering. Üldplaneeringu kohaselt on Taagepera-Ala maakondliku tähtsusega (I tähtsklass) väärtuslik maastik, kus väärtuse loovad Taagepera loss ja park, hästihooldatud majad ja krundid Taagepera-Ala tee ääres, mälestusmärgid, Õhne jõe luhad. Üldplaneeringu kohaselt on valla vaatamisväärsuseks kui sümbolobjektiks mh Taagepera mõis koos pargiga.

2.5 Muinsuskaitse

Kultuurimälestiste registri kohaselt on kinnismälestisena arvel Taagepera mõisa vesiveski (mälestise registri number 23110), mis kuulub Valgamaa ühte hooneterikkamasse ajaloolise mitmekihilisuse säilitanud mõisaansamblisse. Veskis on säilinud enamus sisustusest koos ehitusaegsete arhitektuursete detailidega. Lisaks on paisjärve kaldal Taagepera mõisa koolimaja (mälestise registri number 23108), Taagepera mõisa kutsarimaja (mälestise registri number 23109).

3. KAALUTLUSED

3.1 Keskkonnamõju hindamise vajalikkuse üle otsustamine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 3 lg 1 p 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju.

KeHJS § 11 lg 2 kohaselt vaatab loa andja tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lg 1 nimetatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemisaja jooksul ning KeHJS § 6 lg 2 nimetatud valdkondade tegevuse ja KeHJS § 6 lg 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemisaja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lg 1 loetletud teabe saamist.

KeHJS § 6 lg 1 alusel ei kuulu kavandatud tegevus olulise keskkonnamõjuga tegevuste hulka, mille korral on keskkonnamõjude hindamine kohustuslik. Samuti ei kuulu tegevus KeHJS § 6 lg 2 p 18 nimetatud tegevusvaldkonda, mille täpsustatud loetelu on KeHJS § 6 lg 4 kohaselt kehtestatud Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruses nr 224 "Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu". Seega ei ole alust käesoleva korralduse andmisel hinnata keskkonnamõju ega anda keskkonnamõju hindamise algatamiseks vajalikku eelhindangut.

3.2 Kaalutlused keskkonnaloa andmisel

Korralduse otsustava osa punktiga 1.1 antav keskkonnaluba nr KL-522173 annab loa taotlejale õiguse Valgamaal Tõrva valla Taagepera külas kinnistul aadressiga Taagepera järv (katastritunnus 20301:001:0079) Õhne jõe (VEE1013700) paisutamiseks Taagepera (PAIS022380) paisul.

Loa andja võttis keskkonnaloa andmise menetluses aluseks haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*), KeÜS, VeeS ja selle alamaktide sätteid. HMS § 5 lg-d 2 ja 4 sätestavad haldusmenetluse eesmärgid ning § 6 ja § 38 lg 1 kohustavad haldusorganit välja selgitama asjas tähtsust omavaid asjaolusid. Selleks, et hinnata taotletud tegevuse võimalikku mõju ning vajalike meetmete tagamise võimalikkust, võttis loa andja menetluse läbiviimisel lisaks taotlusele aluseks ka olemasolevad registriandmed ja muud kättesaadavad alusdokumendid.

Keskkonnaloa andmise otsustamisel lähtuti järgmistest dokumentidest:

1. Keskkonnaloa taotlus;
2. Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027.
3. II hange. 919 tõkestusrajatise inventariseerimine (Töö nr 0712, <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesmargid-tegevused/projektid/tokestusrajatiste-inventariseerimine-vooluveekogudel-kalade-3>), edaspidi *koondaruanne* (vt ka p 3.7.2).
4. Aruanne „Jõeforelli ja harjuse elupaikade ning asurkondade inventuur Võrtsjärve vesikonnas, Kunda ja Sauga jõe lisajõgedes ning Mustojas (vt ka p 3.7.3).
5. Euroopa Komisjoni "Elurikkuse strateegia aastani 2030 Tõkestusrajatiste kõrvaldamine jõgede taastamiseks" (2021).

Koondaruande kohaselt (ülevaatuse kuupäev: 13.07.2012) on Taagepera paisu liigveelaskmeks kahest kaevust koosnev kaevveelase, mis on rajatud ühe tervikuna raudbetoonist. Mõlemad kaevud on plaaniliselt mõõtudega ca 1,8x1,8 m. Kaevudesse sissevool toimub kolmest küljest. Äravool kaevudest on suunatud vahetult raudbetoonelementidest silla alla. Lisaks paikneb liigveelaskmest paremal maakivist seintega veskikanal laiusega 1,9 m, mis koondaruande ülevaatuse ajal töötas täiendava liigveelasuna Paisu tehniline seisund hinnati koondaruandes rahuldavaks. Paisu ülaveetasemeks mõõdeti koondaruande ülevaatuse kuupäeval (13.07.2012) 89,06 m abs EH2000, veetasemete vahe 1,60 m.

3.3 Paisutustasemed ja veetasemete reguleerimine

Keskkonnaministri 09.10.2019 määruse nr 54 „Veekogu paisutamise, paisu likvideerimise ja veetaseme alandamise täpsustatud nõuded ning ökoloogilise miinimumvooluhulga määramise metoodika“ (edaspidi *määrus nr 54*) § 2 lg 2 kohaselt määratakse paisutamise seotud kõrgeima, madalaima ja normaalpaisutustaseme absoluutkõrgus keskkonnaloas. Loa taotluse kohaselt on kavandatud normaalpaisutustasemeks (NPT) 89,06 m abs (EH2000), kõrgeimaks paisutustasemeks (KPT) 89,26 m abs (EH2000) ja madalaimaks paisutustasemeks (MPT) 88,76 m abs (EH2000). Eelnevast tulenevalt määratakse keskkonnaloas (NPT) 89,06 m abs (EH2000), (KPT) 89,26 m abs (EH2000) ja (MPT) 88,76 m abs (EH2000).

Kuna veetase paisutusosalal sõltub vooluhulgast ning paisu läbilaskvusest, võib suurveeperioodil

või valingvihmade korral lubada lühiaegselt loaga kehtestatud suuremat veetaset kui (NPT) 89,06 m abs. Suurvee ajal peavad paisurajatised tehniliselt võimaldama suurvee läbilaskmise. Veetaseme oluline muutmine on lubatav ka paisu ja paisjärve hoolduse või paisu ehituse ja rekonstrueerimise puhul, teavitades nimetatud tegevustest kirjalikult loa andjat vähemalt 1 kuu enne tegevuse alustamist.

3.4 Veetaseme alandamine

Veetaseme alandamisel tuleb lähtuda määruse nr 54 § 8.

VeeS § 175 lg 2 kohaselt määratakse veetaseme alandamise tingimused veeloas. Loa andja märgib, et veetaset võib alandada kuni 30 cm ööpäevas, sette ja risu juhtimine paisust allavoolu ei ole lubatud. Veetaseme alandamise protsess tuleb protokollida paisu ülevaatuse lehel. Varjade eemaldamise algusaeg ja ulatus tuleb fikseerida kuupäeva ja kellaajaliselt, teha fotosid ja teavitada loa andjat töödega alustamisest. Kontrollida alanemist päeva jooksul paaritunniste intervallide kaupa ja veenduda, et allavoolu juhitud vesi on endiselt läbipaistev, ei kahjusta vahetult paisust allavoolu jõesäangi ning paisu taha ei ole kogunenud risu. Kogunenud risu tuleb eemaldada. Kui vee läbipaistvus on muutunud, tuleb alandamine peatada 24 tunniks, kuna järelkult vesi kannab liigselt kaasa setteosakesi. See tähendab, et järgmist 0,3 m ei või alandada enne, kui on möödunud täiendav 24 tundi alates 0,3 m alandamisest. See laseb jõe veevoolul paisjärves rahuneda ja setteosakestel taas veekogu põhja langeda. Olukord tuleb fikseerida paisu ülevaatuse lehel, vee läbipaistvuse muutumisest teavitada loa andjat e-posti teel. Kui vee läbipaistvus on muutunud ja alandamise ajal on ilmastik väga sajune, tuleb tööd peatada suuremate sadude lõpuni.

Paisjärves veetaseme taastamise protsess tuleb protokollida. Veetaseme tõstmisega alustamisest tuleb kuupäeva ja kellaajaliselt teavitada loa andjat. Tööde kestel peab paisust vahetult allavoolu pidevalt olema tagatud ökoloogiline miinumvooluhulk või looduslik äravool kui see on väiksem ökoloogilisest miinumvooluhulgast.

3.5 Seire kohustus ja paisu hooldus

Määruse nr 54 § 3 lg 1 kohaselt määratakse loaga paisu hoolduse nõuded ning tehnilise seisukorra ülevaatamise sagedus, aeg ja tähtaeg. Paisutamise juhendi[1] (http://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/paisutamisejuhend.pdf) kohaselt jaguneb paisu ohutusjärelevalve vaatlusteks ning aasta või pikemate ajavahemike tagant sooritatavateks ülevaatusteks. Loa andja hinnangul on piisav, kui tagatakse paisu pidev tehniline korrashoid ja hooldus, samuti teostatakse enne ja pärast suurveeperioode paisu ülevaatus (vajadusel ka rohkem), vajadusel likvideeritakse tekkinud muutused ja deformatsioonid ja pais hoitakse puhas veega peale kanduvast risust ja jääst, vältimaks ummistusi, üleujutusi.

Määruse nr 54 § 3 lg 2 kohaselt määratakse loaga paisu hoolduse ja tehnilise seisukorra andmete säilitamise aeg ja esitamise sagedus. Loa kehtima hakkamisest tuleb kasutusele võtta paisu ülevaatuse leht, mida võib pidada ka elektroonilisel kujul ning mis peab sisaldama regulaarselt uuendatavat teavet paisu tehnilise seisukorra kohta ning teavet paisul tehtud ehitus- ja hooldustööde kohta. Paisu ülevaatuse lehe näidis on loa andja kodulehel aadressiga <https://keskkonnaamet.ee/media/3742/download>. Paisu ülevaatuse leht tuleb esitada loa andjale

üks kord aastas, 10. jaanuariks.

Loa andja on seisukohal, et iga viie aasta tagant tuleb paisu ülevaatuslele kaasata hüdrotehnikainsener[2] ja selgitada järgnevat: 1) vaadata üle paisu ülevaatuslehed; selgitada, milliseid parandus- ja korrastustöid on sooritatud ja miks neid tehti; 2) viia läbi olemasolevate paisu konstruktsioonide ülevaatus ning teha kindlaks nende toimimisvõime; 3) Kui ülevaatusle tulemusel selgub, et on vaja põhjalikumat uuringut (kontrollarvutus, konstruktsioonide ekspertiis, hüdroloogilised ja hüdraulilised arvutused vms), viia läbi audit ja kavandada milliseid hooldus- ja/või remonttöid ja mis ajaks on vaja teha.

Arvestades, et teadaolevalt on hinnatud viimati paisu seisukorda koondaruande käigus 2012 a, tuleb loa kehtima hakkamisest alates esmane paisu ülevaatus (sh kaevveelase, veskikanali veelase ning muud paisu päraldised) hüdrotehnikainseneri poolt läbi viia **hiljemalt 01.07.2025**. Paisu ülevaatusle kohta vormistada ülevaatusle akt ja esitada loa andjale kohe sellele peale selle valmimist.

Määruse nr 54 § 4 lg 1 p 1 kohaselt võib loa andja vastavalt vajadusele määrata keskkonnaloas veetaseme ja vooluhulga seire viisi, sageduse ja aja. Arvestades asjaolu, et tegemist on paisuga, mille eesmärk pole regulaarne veetaseme muutmine, ei näe loa andja vajadust pidevaks veetaseme ning äravoolu seireks. Paisu hoolduse ning samuti enne ja pärast suurveeperioode paisu ülevaatusle fikseerida veetaseme näidud mõõtelatilt ja kanda paisu ülevaatusle lehele. Paisul tuleb tagada **hiljemalt 01.04.2025** mõõdulati olemasolu, mis tuleb paigaldada erialast pädevust omava isiku juuresolekul (nt geodeet) ning mõõdistusakt esitada loa andjale vahetult peale paigaldamist. Tagada tuleb mõõdulati tulemi õigsus, nähtavus ja vajadusel ligipääs mõõteseadme juurde. Mõõdulatile kanda loaga määratud paisutustasemed (NPT) 89,06 m abs (EH2000), (KPT) 89,26 m abs (EH2000) ja (MPT) 88,76 m abs (EH2000).

Määruse nr 54 § 4 lg 1 p 3 kohaselt võib loa andja vastavalt vajadusele määrata keskkonnaloas paisutamise tõttu paisu taha tekkiva settekihi paksuse ja pindala seire viisi, sageduse ja aja. Loa andja märgib, et paisu kontrollimatul avamisel või purunemisel uhutakse osa setteid allavoolu ja selle tagajärjel hävivad lühemaks või pikemaks ajaks kalade elu- ja sigimispaigad paisust allavoolu jäävatel kärestikel ning kiirevoolulistel lõikudel. Paisjärve eutrofeerumisaste iseloomustab paisjärve kogunenud toiteainete hulka ning sellega kaasnevat eeldatavat mõju vee kvaliteedile nii paisjärves kui ka jões allpool paisjärve. Mida eutrofeerunum on paisjärv, seda tõenäolisem on paisjärve negatiivne mõju jõe vee kvaliteedile (hüpkoksia esinemine, kõrge ammoniumiooni sisaldus vees, vee hapnikusisalduse ja pH suured kõikumised). Inventariseerimise koondaruandes on antud hinnang paisjärve seisundile, mille kohaselt on Taagepera paisjärv nõrgalt eutrofeerunud. Nõrgalt eutrofeerunuks loeti paisjärved, kus domineeris avaveeline osa, hüdro- ja helofüütset veetaimestikku esines kalda äärtes vaid paiguti ning/või kus vetikate õitsemist võis pidada vähetõenäoliseks.

Ida-Eesti veemajanduskava meetmeprogrammi Lisa 1 meetmetabelis[3] on ette nähtud vesikonnaülese meetmena muuhulgas administratiivne meede paisude korral keskkonnalubadesse paisjärve hoolduse ja omaniku omaseire kohustuste lisamine.

Arvesse võttes, et käesoleval ajal pole teada Taagepera paisjärve kogunenud sette mahud, peab

hiljemalt 01.09.2025 viima läbi pädeva eksperdi poolt paisjärve kogunenud sette mahu uuringu ja esitama selle loa andjale. Uuringus tuleb viia läbi sette mahu seire ja tuua välja mahuarvutus (m^3) ning anda hinnang sette eemaldamise vajaduse ja aja ning jätkuseire kohta. Settekihi paksuse ja leviku mõõtmised võib läbi viia lihtsal meetodil, näiteks turbapuuriga. Mõõtepunkte peab olema vähemalt 5 tk ühe hektari kohta. Sette paksuse mõõtekohad valib töid teostav ekspert ning mõõtekohade valimisel tuleb määrata kogu paisjärve ulatuses settemaht ja paiknemine, et hinnata nende eemaldamise vajadust. Setteuuringu tulemused esitatakse soovitatavalt järgnevalt: setete mahu profiil, paisjärve skeem koos punktidega, kus setete paksust mõõdeti, seletuskiri. Töid võib läbi viia ja dokumenteerida isik, kes omab vastavat pädevust või varasemat kogemust antud valdkonnas. Ekspert, kes määrab sette mõõtekohad ja viib läbi mõõtmise peab andma hinnangu selle kohta, millal peaks uuesti setete mahtu mõõtma/hindama. Kui kavandatakse setteuuringu muid meetodeid tuleb see enne loa andjaga kooskõlastada.

3.6 Ökoloogilise miinimumvooluhulga tagamine

Määruse nr 54 § 7 lg 1 kohaselt tuleb ökoloogiline miinimumvooluhulk tagada vesiehitisest allpool looduslikus voolusängis. Kuna paisul käesoleval ajal muud veekasutust ei toimu, tuleb ökoloogiline miinimumvooluhulk tagada vahetult vesiehitisest allpool looduslikus voolusängis.

3.7 Veemajanduskava eesmärgid ja kalade läbipääsu tagamine

3.7.1 Veepoliitika raamdirektiivis kehtestatud tegevusraamistik seab veekaitse põhieesmärgiks kõikide vete (pinnavee, sh rannikuvee, ja põhjavee) hea seisundi saavutamise. Pinnavee kaitse eesmärk on pinnaveekogumite vähemalt hea seisund (VeeS § 32 lg 1). Veekogumi seisundi hindamisel on oluline ka selle hüdro-morfoloogiline seisund. Vooluveekogumite puhul on veemajanduskavas ühe olulisema koormusena välja toodud veekogude pikisuunaline tõkestamine (paisud). See tähendab, et veekogu hea seisundiklassi saavutamiseks on vajalik tagada veevoolu tõkestamatus ning seega ka kalade läbipääs.

Veekogumi Õhne_2 ökoloogiline seisund oli Vabariigi Valitsuse 01.04.2010 korraldusega nr 118-k „Veemajanduskavade kinnitamine“ kinnitatud Ida-Eesti veemajanduskava kohaselt aastal 2010 hea. 2014. aasta veekogumite koondseisundi vahetunnangu kohaselt oli seisund endiselt hea. Samas on ökoloogilise seisundi usaldusväärsust (bioloogiliste kvaliteedielementide ja toetavate tingimuste info olemasolu) hinnatud madalaks. Vabariigi Valitsuse poolt 07.01.2016 kinnitatud Ida-Eesti veemajanduskava 2015-2021 kohaselt on veekogumi seisund samuti hea ning veekogumi 2021 hea seisundi eesmärk on saavutatud. Uue veemajandusperioodi 2021-2027 veemajanduskava kohaselt on veekogumi Õhne_2 hea seisundi eesmärk saavutatud. Pinnaveekogumite vahetunnangu seisundiinfo[4] kohaselt on veekogumi Õhne_2 seisund hinnatud kesiseks, kogumi hea seisundi saavutamise eesmärk on 2027 a. Ökoloogilise seisundi (ÖSE) mittehea põhjus on nii pinnaveekogumite 2022[5] kui ka 2023 a. vahetunnangu[6] järgi paisud (Holdre Vanaveski ja Taagepera) ning ökoloogilise seisundi eesmärk on saavutamata.

3.7.2 Koondaruande käigus anti Taagepera paisu lävendis hinnang, et tegemist on liigirikka eürütoopsete liikide piirkonnaga. Selle kalakoosluse rändevajadused sarnanevad liigivaese forellipiirkonna omaga. Koosluses esineb liike, kelle jaoks rändevõimalus on oluline. Sisemaa

jõgedes on rändavateks liikideks haug, särg, teib, turb, viidikas, harvem jõforell jt liigid. Koondaruandes on kalastiku ekspert hinnanud, et pais on kaladele ületamatu ning kalade läbipääsu vajalikkust on hinnatud oluliseks ja ettepanekuna on märgitud möödaviikpääsu rajamine. Koondaruandes on kalade läbipääsu vajalikkust hinnatud hindegaga 2 (läbipääs on vajalik, rändetee avamisel on oluline positiivne mõju kalastikule) ning tehnilise teostatavuse elluviimist hinnatud hindegaga 3 ja koondhinnanguks märgitud 3. See tähendab, et rändetee avamise tähtsus on kolmandajärguline (investeeringute nõudmine omanikelt või nende tegemise riiklik toetamine enne I ja II järgulise tähtsusega objektidel kalade läbipääsu tagamist ei ole otstarbekas).

3.7.3 Vooluveekogumil Õhne_2 viidi läbi kalastiku inventuur 2022 aastal KIK Kalandus programmi projekti[7] nr 17778 raames (Aruanne „Jõforelli ja harjuse elupaikade ning asurkondade inventuur Võrtsjärve vesikonnas, Kunda ja Sauga jõe lisajõgedes ning Mustojas“, edaspidi *inventuur*). Inventuuri kohaselt on kõige suurema negatiivse mõjuga rändetõkkeks Õhne jões Koorküla pais. Kalade ränne ülesvoolu on tõkestatud ning Koorküla paisust ülesvoolu jääb oluline osa potentsiaalsetest forelli ja harjuse taastootmisaladest (vastavalt 31% kogu jõe forelli ja 41% harjuse taastootmispotentsiaalset). Lisaks Koorküla paisule on jõe kesk- ja ülemjooksul veel kolm kaladele püsivalt ületamatut rändetõket: Dzirnavase pais Lätis, Holdre Vanaveski pais ja Taagepera pais, kuid nende paisude mõju forelli ja harjuse asurkonnale võib hinnata inventuuri kohaselt väheoluliseks, kuna neist ülesvoolu olulisi sigimis- ja kasvualasid ei jää ning vee omaduste poolest on Õhne jõe ülemjooks forellile ja harjusele vähesobilik. Dzirnavase paisust ülesvoolu jääval lõigul esines inventuuri kohaselt sobilikke sigimisalasid äärmiselt vähe ning tegemist oli peamiselt kesise (C) kvaliteediga aladega. Jõe ülemjooks Taageperast Veisjärveni oli peamiselt potamaalse ilmega ning forellile ja harjusele sobilikke sigimisalasid esines seal äärmiselt vähe. Samuti on jõe ülemjooks soojaveeline ning ei oma forelli ja harjuse sigimis- ja elupaigana tähtsust.

Inventuuri kohaselt Taagepera paisu lävendis leevendus- ega rehabilitatsioonimeetmeid (kalade rändetingimuste ja jõe elupaigalise kvaliteedi parandamine või jõe füüsilise kvaliteedi parandamine) forelli- ega harjuse osas ette ei nähtud.

Inventuuri järgi Õhne jões Taagepera Mõisasillast allavoolu forelli ega harjust katsepüükidel ei tabatud, teistest liikidest esines vähearvukalt lutsu, ning tavalise arvukusena trullingut ja haugi. Ala sillast alla- ja ülesvoolu katsepüükidel ei tabatud samuti forelli ega harjust, vähearvukalt esines ahven ja haug ning arvukalt trulling.

3.7.4 Loa andja märgib, et Euroopa Komisjoni "Elurikkuse strateegia aastani 2030 Tõkestusrajatiste kõrvaldamine jõgede taastamiseks" (2021)[8] kohaselt on oluline ka jõgede kui elupaiga tõkestamatus ja sidusus. Pinnaveekogude puhul on kõige levinumad survetegurid hüdro morfoloogilised tegurid ning veepoliitika raamdirektiivi kohaste hinnangute kohaselt mõjutavad need 34 % veekogudest. Need survetegurid on näiteks sāngi, põhja, kalda- või ranna- ala füüsiline muutmine; paisud, tõkestusrajatised ja lüüsid ning hüdroloogilised muutused.

3.7.5 Õhne jõgi kuulub lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse[9] Käärikmäe–Koorküla maantee Koorküla sillast Põrga–Leebiku–Pikasilla maantee Leebiku sillani. Taagepera pais ei asu nimetatud Õhne jõe lõigul. VeeS § 174 lg 8 kohaselt on

Keskkonnaametil õigus nõuda kalade läbipääsu tagamist VeeS § 174 lg 3 nimetamata veekogudel, arvestades eksperdiarvamust või keskkonnamõju hindamise tulemusi.

Loa andja käsitleb antud juhul eksperdiarvamusena inventuuris, kui hilisemas töös toodud järeldusi (vt ka p 3.7.3).

Inventuuri käigus jõuti järeldusele et, Õhne jõe ülemjooksul Taageperast Veisjärveni esineb forellile ja harjusele sobilikke sigimisalasid äärmiselt vähe ning jõe ülemjooks on soojaveeline, omamata forelli ja harjuse sigimis- ja elupaigana tähtsust. Kuna ka teised liigid, keda inventuuri käigus jõest saadi (vähearvukalt luts ning tavalise arvukusena trulling ja haug) kasutavad sarnaseid sigimispaiku, siis Taageperast ülesvoolu kalade läbipääsu tagamine veekogu kalastiku seisundile olulist mõju ei avalda. Õhne jõe lang on Taagepera paisu lävendis ka looduslikult väike (kogumi keskmine 0,67 ‰), mistõttu tegemist ongi valdavalt potamaalse ja liigivaese lõiguga. Seega ei ole loa andja hinnangul kalade läbipääsu tagamine Taagepera paisul vajalik.

3.8 Haldusakti kõrvaltingimus

KeÜS § 53 lg 1 p 11 kohaselt märgitakse keskkonnaloas seaduses sätestatud juhul muud keskkonnaloa kavandatud kõrvaltingimused.

HMS § 53 lg 1 punkt 2 kohaselt on haldusakti kõrvaltingimuseks muuhulgas haldusakti põhiregulatsiooniga seotud lisakohustus. Lisakohustusena käsitleb loa andja paisjärve kogunenud sette mahu uuringu esitamist ja mõõdulati paigaldamist, samuti piirata paisregulaatori juurde teenindussilla kaudu kõrvaliste isikute ligipääs ja tagada teenindussilla remont.

HMS § 53 lg 2 punkt 2 kohaselt võib kõrvaltingimuse kehtestada, kui kõrvaltingimusega tuleks haldusakt jätta andmata või haldusakti andmine tuleb otsustada kaalutusõiguse kohaselt.

Kuna keskkonnaloa andmine ning selles tingimuste määramine on loa andja kaalutusotsus, peab loa andja võimalikuks keskkonnaloa muutmist kõrvaltingimustega mille kohaselt tuleb loa omajal:

3.8.1 Viia läbi pädeva eksperdi poolt kogu paisjärve ulatuses kogunenud sette mahu uuring hiljemalt 01.09.2025 ja esitada loa andjale (vt p 3.5). Setteuuringu järgselt võib loa andja tuginedes KeÜS § 59 lg 1 ja 2 käesolevat korraldust ja keskkonnaluba muuta ning vajadusel seada asjakohaseid tingimusi ja nõudeid.

3.8.2 Tagada hiljemalt 01.04.2025 paisul mõõdulati olemasolu, mis tuleb paigaldada erialast pädevust omava isiku juuresolekul (nt geodeet) ning mõõdistusakt esitada loa andjale vahetult peale paigaldamist (vt p 3.5).

3.8.3 Hiljemalt 01.09.2025 läbi viia paisu ülevaatus hüdrotehnikainseneri poolt (vt p 3.5).

3.8.4 Esitada enne maarendilepingu lõppemist (so 30.11.2033) uus rendileping. Loa andjal on õigus luba kehtetuks tunnistada, kui loa taotleja ei esita muudetud või uut rendilepingut, mis tõendab maa kasutamise õigust hiljemalt 30.11.2033 (vt p 2.3).

3.9. Äraakuulamine

Arvamused ja vastuväited keskkonnaloa eelnõule esitati/ei esitatud XXXXX (kiri registreeritud xx.xx.2024 KOTKAS nr DM-xxxxx).

3.10. Otsekohalduvad nõuded

Keskkonnaloaga kaasnevad loa taotlejal seadusandlusest tulenevad õigused ja kohustused. Loa taotleja peab järgima VeeS ja nende alamaktides kajastatud nõudeid ning kohustusi. Loa andja on seisukohal, et seadusandlusest tulenevaid nõudeid ei ole otstarbekas kanda keskkonnaloale. Olulisemad keskkonnavalased kohustused loa omajale on toodud Keskkonnaameti kodulehel rubriigis „Loa omaja meelespea“. Kohustused on leitavad Keskkonnaameti kodulehe aadressilt: <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/keskkonnakaitaseluba/loa-omaja-meelespea#vee-erikasutus>.

3.11. Muud olulised nõuded

KeÜS § 62 lg 2 p 2 kohaselt tunnistab loa andja keskkonnaloa kehtetuks, kui loa omaja ei täida loaga või õigusaktiga sätestatud nõudeid ja loa kehtetuks tunnistamist nõuab oluline avalik huvi või loa omajat on sellise rikkumise eest karistatud. Samuti võib loa andja tunnistada KeÜS § 62 lg 2 p 3 alusel keskkonnaloa kehtetuks, kui loa omaja on esitanud teadvalt valeandmeid, mis mõjutasid keskkonnaloa andmise otsustamist. Loa andja võib loa kehtetuks tunnistada ka KeÜS § 62 lg 2 p 1 kohaselt KeÜS §-s 59 sätestatud alustel, kui avalikku või kolmanda isiku huvi ei ole võimalik tõhusalt kaitsta loa muutmisega.

3.12. Haldusakti andmisest teavitamine

KeÜS § 58 lg 3 kohaselt tehakse keskkonnaluba teatavaks teate avaldamisega väljaandes Ametlikud Teadaanded ja kohalikus või maakondlikus ajalehes. Teate võib jätta kohalikus või maakondlikus ajalehes avaldamata, kui keskkonnaloa taotluse menetlusele ei kohaldatud avatud menetluse sätteid või kavandatud tegevusega kaasnev keskkonnahäiring või keskkonnarisk on väike ja selle vastu puudub piisav avalik huvi. Loa andja hinnangul kavandatud tegevusega võimalik kaasnev keskkonnahäiring või keskkonnarisk nii väike, et selleks puudub piisav avalik huvi ning teadet loa andmisest kohalikus või maakondlikus ajalehes ei avaldata (vt p 2.3).

KeÜS § 58 lg 1 kohaselt toimetatakse keskkonnaluba või keskkonnaloa andmisest keeldumise otsus loa taotlejale ja teistele isikutele, kelle õigusi keskkonnaluba või selle andmisest keeldumise otsus piirab, kätte vastavalt HMS §-dele 25–30 ja 32 postiga, keskkonnaloa andja poolt või elektrooniliselt.

Loa andja toimetab keskkonnaloa menetlusosalistele elektrooniliselt.

[1] AS Maves 2008

[2] diplomeeritud hüdrotehnikainsener, tase 7 või volitatud hüdrotehnikainsener tase 8,
<https://www.kutseregister.ee>

[3] <https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027#meetmeprogrammi-doku>

[4] <https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi/pinnaveekogumite-seisundiinfo>

[5]

<https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/Teemad/VESI/pinnavesi2022/Veekogumite%20ko>

[6]

<https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/Teemad/VESI/pinnavesi2023/Veekogumite%20ko>

[7] <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2022->

[08/%C3%95hne%2C%20Purtsi%2C%20Kunda%2C%20Mustoja%20ja%20Sauga%20lisaj%C3](https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2022-08/%C3%95hne%2C%20Purtsi%2C%20Kunda%2C%20Mustoja%20ja%20Sauga%20lisaj%C3)

[8]

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0146a7ba-2f20-11ed-975d-01aa75ed71a1>

[9] <https://www.riigiteataja.ee/akt/127062022011>

VAIDLUSTAMINE

Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades vaide haldusakti andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Emma Krikova
juhtivspetsialist
veeosakond